

RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 41, godina XXI
maj, 2016. [str. 107-113]

© Monos 2016

Odabrane pjesme

Amir Brka

SMRT U TEŠNJU

Ćatiću

Tu su sve tvrđe hridi, tu je ustrajna noć
kojom je Priroda prekrila čudesnu svoju moć.
Oдавde nikud se ne ide, jer ovdje sve se zna,
stoljeća koja se ne vide na kuli sahat tka,
i nikad na te zide sunce više ne sja,
mjesečev žuti lampion jedino svijetli na grad.

Na bedem često popnem se, dok cijela čaršija sni,
u nadi da još tu je misterij u mojoj izbi,
pa kada pogled se primakne, srca se uvijek dotakne,
kao iz Poea prenesena, bizarna vizija ta.

Ja ležim u svome krevetu, miran, kao sam na svijetu,
i oči su mi raskrite, ka stropu ledeno uprte,
a lik mi sablasno blijed. Za stolom bdije Rimljanin,
poznata nosna krivulja, do njega mrki Mađarin,
s Turčinom žustro raspravlja. Okolo plešu rusalke,
nage i posve bezglasne, grudi im igraju, vatrene,
ka meni ruke pružene.

Još jedna osoba neznana, u kutu, k'o kip vajana,
plaštem crnim zakrivena, na glavi crna kapuljača;
ni o čem nikako ne priča, samo joj žare se zjene,
usmjerene, nepomično, u mene.

Svaki put odlučim da siđem, prozoru svome da priđem,
žudeć' da smotrim izbliza, ali tek što se pokrenem -
a majka zastor navlači, i trne mjesečina...
K'o uvijek, i sada, iznova, tama je potpunā...

Strepnja se u dušu zavlači, tuga grobnicom razliva.

OVDJE

Himere što slijepci stvarnim mniju
činim i ja: običan
ujutro, po pravilu sunca
ustajem iz noći
i ležem u lijes dana

Na ulicama me
iz svakoga lica
gledaju moje rascvjetale oči

U svakom prolazniku
svoje smrti brojim

Predugo već sam ovdje
gdje jedino kao svjedok
vlastitih leševa postojim

ANTIKRIST U JEZIKU

Pokušati biti krajnji,

govoriti tako:
i smrt,
i grob,
i raspad,
i Vrag...

U jeziku Antikrist,
tako sniti.

I šta će onda,
šta li će,
šta će,
šta može uopće biti?

Jer ako sve u jeziku je,
ako je, dakle,
jezik mjera -
ne znači to,
i niko te na skromnost
ne tjera.

Ništa te ne priječi
sve reći.

I gle,
rezon logičan:
pa onda šutjeti treba,

jer iz svega,
zapravo,
ništa vrebalo.

ODSUSTVO BOGA

Od sebe strahuje samoga.

Ali ne od svojih
nesaznatih, mutnih,
ponornih odražaja makrokozma;

on se plaši mračnih,
magnetskih udara
svojega sasvim izvjesnog bila,
konvulzije materije
koju razumije.

Oni će ga,
jednom,
prerano i neumoljivo,
svladati moćnom
energijom gravitacije,
ne dozvolivši mu
da ukloni koprene
sa onoga što jest.

A to bi,
misli,
mogao ipak.

Ponekad sluti da griješi...

Dakako.

Ali ne:
odsustvo Boga.

TREĆI PUT

Fascinantno svijetli nišani
u obilju bolno-čedne mjesečine
na "Donlagički"*1...

Ovo je, dakle, treći put
zapis kako započinjem
o onoj čudnoj noći kad sam se,
oko dva sata poslije ponoći,
ne mogavši više izdržati,
ja koji za ocem nisam plakao,
desetak dana kasnije,
do groba njegova ispeo.

Zašto ne uspijevam maknuti
dalje od prve rečenice...?

Od one svjetlosti neobične
koja je groblje oblivala
i staru tvrđavu naspram njeg,
dok se grad u kotlini
nije mogao niti nazrijeti
kao da život je u njemu
u mrak sasvim potonuo.

Možda samo stog što mi je,
nekome ko se iz tame
na pozorje blistavō digao,
otada nejasno kome bih
saopćiti svoje mucanje mogao
o strašnoj odluci da siđem
u čekaonicu odakle ljudska stonoga
jednog po jednog iznosi putnika,
a prostor dolje se smanjuje,
pri čemu mi se posve učinilo
svjetionika kako se dva primiču.

SMRAČILO SE ODAVNO

Smračilo se odavno nad tim gradom,
pa su i ljudske svjetiljke sad utuljene

I neće svitanja tu biti:
sumrak je vječno stanje - netopiri se
u špilje ne vraćaju; tek može posve
utrnuti i ta neprozirna magla,
prožeta sivom sjenom, kojoj
ne znamo izvorište, ali znamo
da nikako nije ono negdanje sunce

Govorim ti kako izbora nemamo
već da, ne časeći ni časa, bježati
moramo - nijednom ne osvrnuvši se,
no svejedno češ čuti kako,
dok uzmičemo, kopni snijeg,
plačući na brdima oko grada, što se,
polako, primiču jedno drugom,
a nad njima urliče pijani Moloh

Govorim ti to godinama, i ne mogu
reći da me nisi ozbiljno primao,
ali šta si činio...?

Tek si se neznatno pokrenuti znao,
od bircuza do bordela, od lovine do žrtve,
od beznadežnosti do pomirenosti,
od cigarete do ležerna nestajanja,
od nestajanja do nepostojanja

PREVIŠE DETALJA

Previše detalja.

Urezuju mu se u moždanu opnu,
probijaju je
i prodiru do cerebralija
uzburkavajući ih do bolne konfuzije
što se krvotokom
ubrzano prenosi
na sve dijelove organizma,
do svih damara
koji podrhtavaju.

I cijelo se tijelo
bjesomučno približuje trenu
u kojem bi svaki

*1 Groblje ponad Tešnja

njegov djelić
mogao početi
sam za se
nekontrolirano funkcionirati.

Funkcionirati...?

Kriva riječ, dakako.

On, zapravo, postaje
gomila razdešenih detalja što,
bez ikakve sustavne
povezanosti i svrhovitosti,
poskakuju,
prijeteći da se osamostale,
preliju preko ruba tijela
i pomiješaju sa kašom
koja ga okružuje.

I tek dugo,
dugo nakon što sklopi oči -
sadržina zapamćenog rama
lagano počinje čiljeti,
a mračni se vidokrug
transformira
u potpunu prazninu,
pa, u nesvijesti,
obnovljenu doseže cjelinu.

Čini mu se,
ponekad, stoga,
najbolje da bi
za nj bilo
probuditi se u prostoru
sasvim praznome
i tako bijelom
da nikakva sjenka
uzročnika nema...

I tu, tako,
zauvijek ostati.

ULIX

Kad se,
obično poslije ponoći,
vraća kući,
dočekuje ga hladni
beton stubišta.
i on,
takav kakav jest,
ne može obuzdati
navalu ontologije:

šta je *kad*
šta je *se*
šta je *vraća*
šta je *kući*
šta je *šta*
... ?

Pred ulazom u zgradu
empirijski počinje drhtati,
i on je Ulix,
ako se uspije
kroz tu probiti džunglu.

Ako ne -
onda misli da nije.

PONESTAJE PROSTORA

Zemlja je uradila svoje.
Ne bismo se mi toga sjetili,
brat i ja,
ali prijatelj nam kaže:
"Smrš' o vam je otac."
... ?
"Sleg' o mu se mezar!"

Bili smo kod grobara,
naručili nišane.
"Ništa ne brinite",
rekao je,
"sve će u redu da bude."

Ali mi smo tražili čvrste,
nismo za cijenu pitali.
“Ne bojte se,
ovi su dobri,
od mermera su,
nema im smrti.”

Onda smo im stope kopali,
donijeli smo cement i šljunak.

“Pazite, malo dalje kopajte,
jer mogli biste doći do kosti.”

Znači,
iako je prošla godina,
zemlji treba još.

Koliko joj vremena treba?

Ali smo se odmakli,
i zapeli smo svojski,
nije to lahko
kao što se obično misli.

Na jednom nišanu pisalo je
da je otac bio turist:
putovao je na Istok.
Mislio sam
da to nije neophodno:
ne putovati,
nego pisati.

I mislio sam
na očeve
čvornate nožne palčeve,
pa se još odmaknuo.
Grobar me je vratio.

Imao je nepodnošljivo zelene oči.

Ne znam šta je mislio brat.
On je šutio,
i kopao pušeci.

Dok smo pili pivo:
“Bili smo trajavi”,

rekao je brat.

Da, ali bit će bolje,
jer to nam je prvi otac
kojeg smo sahranili,
sad iskustva imamo,
rekao sam bratu.

On niti jednoga nije:
mislio je
da je život
Dobro Polje.
Pred smrt,
međutim,
Zlo slutio je.

“Vidiš ljepotu?”,
rekao mi je.
“Pogledaj,
moj sine!
Ništa se to
kad umreš
ne vidi.”

Posumnjao je,
znači,
u sve drugo
osim tijela
u koje nikada
vjerovao nije.

I tražio je,
stoga,
što deblje
da mu načinimo
utitahte,
ali odmah:
da ih vidi -
dok još ima oči.

Ja nisam ništa
mogao
(ili samo: ništa).

Onda je išao sâm
kod stolara.

“Valja meni ići”,
odgovarao je
kad su ga pitali
kamo se zaputio.

Do tada mislio je
da zna.

Sada mislim
u pravu da je
onaj
što tvrdio je
da grijeh je veći
roditi
nego ubiti.

A mračnjakom su ga
proglasili.

Pascal također
smatra
pesimist da je
optimist
koji razmišlja.

Majka je kući otišla sama.
“Plakat će”,
rekao je brat,
“hajdemo kod nje.”
Ja nisam mogao,
a on me nije shvatao,
i ostao je sa mnom
do jutra
da mi objašnjava
kakva sam ja
propalica
u stvari.
Zašutio je tek onda
kada sam ga pitao
sa kojeg on to

stanovišta
mene osuđuje:
iz groblja možda?

I inače se groblje
ubrzano širi,
to sam uočio.

Razmišljao sam dalje o tome
kako će
jednoga dana neminovno,
ako se nešto značajno
ne promijeni,
prostora ponestati,
te će se,
prema tome,
presudna bitka budućnosti
između mrtvih i živih odvijati.

A unaprijed sam znati mogao
među potonjima kako će
sve više izdajnika bivati.

(24.9.1998.)

PJESNIKOV GROB

(M.Č.Č.)

Do jučer, takoreći do jučer,
tu nije bilo nikakva svjetla,
i mogao sam biti miran
gledajući sjaj tvoje kuće u tmimi.

A sad je lumen iz sebe izišao,
i morao bih priznati da čeznem
za plesom onih nevidljivih sjena
koje su umakle neonu,
natrag se vraćajući,
tebi, u pjesmu, u tvoj grob.

METAR, METAR I PO

*Dragoslavu Vlajkoviću
(nakon pogreba, neposredno)*

Davno već je bilo kad nisam zamišljao tako,
i govorio sam životi naši iz magle da su došli,
sugerirajući da magnovenu imaju, ali ipak svrhu,
dalek, nepoznatljiv, ali ipak smisao. Da jednom
našoj ćemo tuži, u toj slutnji, arhimedovski
oslonac naći. Davno je bilo. Odavno već ne
pokušavam niti nagađati: taj plac bosanske zemlje
sve je što pripada nama (kazujem ovo ne bez
zebnje, jer znam da se i za to prikraćen može biti).

Nisam, dakle, tako; zbunjenost svoju dobrim
polazištem smatrah. No - april je, *najsvirepiji
mjesec*, i evo nas pod crnim krilom koje nas
ospunu spoznanjem da se može tek metar, metar
i po sići, ako nam, sa prijestolja nebeskog,
dopuste ravnodušni, kojima - konačno priznajmo
i to - podanici nikad ne bijasmo.

Sada, o drugačijem susretu maštam: sanjat ćemo se
još jednom, a san taj, metar, metar i po dubok, bit
će sve što od sebe smo dali, obrisi će se potom
pomiješati. I znat ćemo, od danas, vo vjeki vjekov,
kako dato nam nije frazu obnavljati romantičnu
kojom se zemlji zavještamo, niti, u patetičnoj
gesti, jedan drugome grumen njezin slati, kao što
bosanski čine poeti, zaboravljajući da izvan njina
stiha, metar, metar i po duboka, smiraja ne može
biti. Pa zato, ni za te ni za me, izvan pjesme ove
klonuće nije se zbilo.

